OBSAH

PŘEDMLUVA 5
1. DEMOKRACIE A JEJÍ PRINCIPY 13
1.1 Co je to demokracie? 13
1.2 Vláda lidu 14
1.3 Politická rovnost 15
1.4 Participace občanů 17
1.5 Význam veřejného zájmu 18
1.6 Liberální demokracie 19
1.7 „Lidová“ demokraci 20
1.8 „Demokracie“ v zemích třetího světa 21
1.9 „Zranitelnost“ demokracie 22
2. ÚLOHA IDEJÍ 24
2.1 Úvodem 24
2.2 Ideje a ideologie 24
2.3 Význam ideologie 25
2.4 Soubor politických ideologií 26
2.5 Úloha ideologie 28
3. LIBERALISMUS A JEHO FORMY 30
3.1 Úvodní poznámka 30
3.2 Individualistické pojetí liberalismu 31
3.3 Svoboda osobnosti 31
3.4 Společenská smlouva 34
3.5 Občanská společnost 35
3.6 Typy liberalismu 36
3.7 Klasický liberalismus 38
3.8 Moderní liberalismus 39
3.9 Vítězství liberalismu? 40
4. KONZERVATIZMUS – VĚJÍŘ IDEJÍ A TRADIC 42
4.1 Co je to vlastně „konzervatizmus“? 42
4.2 Tradice konzervatizmu 42
4.3 Touha konzervovat 44
4.4 Patriotismus 46
4.5 Úcta k majetku 47
4.6 Konzervatizmus „autoritativní“ a „paternalistický“ 48
4.7 Teorie „střední cesty“ 49
4.8 Nová pravice 50
4.9 Budoucnost nové pravice? 52

5. SOCIALISMUS A JEHO PROMĚNY 55
5.1 Vznik a geneze vývoje 55
5.2 Idea pospolitosti (kolektivismu) 57
5.3 Sociální třídy a třídní boj 59
5.4 Sociální rovnost a sociální nespravedlnost 60
5.5 Společenské vlastnictví 61
5.6 Cesty k socialismu 62
5.7 Revoluční socialismus 63
5.8 Evoluční socialismus 63
5.9 Komunismus a jeho proměny 65
5.10 Sociální demokracie 69
5.11 Socialismus – jak dále? 70
6. NACIONALISMUS A JEHO HISTORICKÁ ROLE 72
6.1 Kořeny nacionalismu 72
6.2 K pojmu „národa“ a „státu“ 75
6.3 Vlastenectví 77
6.4 Nacionalismus a politika 78
6.5 Liberální nacionalismus 78
6.6 Nacionalismus konzervativního typu 80
6.7 Šovinismus 81
6.8 Nacionalismus „třetího“ světa 82
6.9 Islám a politika 82
6.10 Fašismus 84
6.11 Historicko-politické a sociální příčiny fašismu 86
6.12 Fašismus a stát 88
6.13 Nacismus a rasismus 89
6.14 Totalitarismus 90
7. ANARCHISMUS 92
7.1 Pojem „anarchismus“ 92
7.2 Anarchismus proti marxismu 92
7.3 Anarchismus proti náboženství 93
7.4 Individuální a kolektivní anarchismus 94
7.5 Anarchismus a moderní terorismus 95
8. Feminismus 97
8.1 Úvodem – základní pojmy 97
8.2 Ženské hnutí 98
8.3 Boj proti „patriarchátu“ 100
8.4 Druhy feminismu – liberální, socialistický a radikální 101
8.5 Sex a politika 104

9. ENVIRONMENTALISMUS 105
9.1 K novému integrálnímu pojmu environmentalismus 105
9.2 Ekologie 108
9.3 Holismus – systémový pohled 108
9.4 Hnutí „zelených“ 111
9.5 Životní prostředí a politika 112
9.6 Ekosocialismus a jeho odpůrci 114
9.7 Idea „únosného růstu“ 116
10. NOVÝ SVĚTOVÝ POŘÁDEK 117
10.1 Moderní přístup k mezinárodním vztahům 117
10.2 „Misionářský“ a izolacionistický přístup 117
10.3 Středověký evropský sen o univerzální říši 118
10.4 Mocenská rovnováha 119
10.5 Koncepce rozdělení moci 119
10.6 Metody konfrontace 120
10.7 Harmonie a symetrie 121
10.8 Globalizace a fragmentace 121
10.9 Postavení Ruska 122
10.10 Postavení Číny 123
10.11 Nové partnerství národů 123
10.12 Časová tíseň 124
10.13 Úsilí vytvořit nový světový pořádek 124
10.14 Nový světový řád a Evropská unie 125
10.15 Úloha národních států 126
10.16 Nový obsah mezinárodních vztahů 127
10.17 Poučení z historie 127
10.18 Představy USA o jejich úloze a moci 128
10.19 Úloha moderní rovnováhy v novém pojetí 128
10.20 Nutnost dalšího rozšiřování demokracie 129
10.21 Nový význam geopolitických faktorů 130
10.22 K definici „životního zájmu“ 131
10.23 Evropská integrace 132
10.24 Vztah Evropské unie k zemím východní Evropy a k Rusku 134
10.25 Úloha lidské civilizace 134
11. PŘEHLED HLAVNÍCH TERMÍNŮ A POJMŮ POLITICKÉ VĚDY 136
12. PŘEHLED VÝZNAMNÝCH POLITICKÝCH MYSLITELŮ 146
13. MACHIAVELLIHO RENESANČNÍ POJETÍ POLITIKY 152
14. OD UNIVERZALITY K EVROPSKÉ ROVNOVÁZE 158
14.1 Princip středověké univerzality 158

14.2 Politický význam reformace 159
14.3 Raison d'état 160
14.4 Francouzská národní politika kardinála Richelieu 161
14.5 Schopnost odhadnout mocenské vztahy jako podmínka úspěchu 163
14.6 Politika národního sobectví jako „morální" princip 164
14.7 Omezování a ne zabraňování konfliktů 165
14.8 Kalkulace hodnocení rizik 166
14.9 Anglická politika rovnováhy 167
14.10 Úloha Ruska v Evropě 168
14.11 Vymezení mezinárodní role evropských mocností 169
15. EVROPSKY KONCERT 171
15.1 Vídeňský kongres 171
15.2 Vytvoření a zajištění evropské mocenské rovnováhy 171
15.3 Postavení Německa ve střední Evropě 172
15.4 Svatá aliance 173
15.5 Úloha rakouského kancléře Metternicha 176
15.6 Evropský koncert končí 178
15.7 Britská politika „skvělé izolace" 179
16. „REÁL-POLITIKA" – CESTA K I. SVĚTOVÉ VÁLCE 181
16.1 Nový evropský pořádek 181
16.2 Francouzský císař Napoleon III. – jeho úspěchy a omyly 182
16.3 Porážka Francie ve válce s Pruskem 184
16.4 Bismarckovo sjednocení Německa 186
16.5 Sjednocené Německo – potenciální hrozba evropské rovnováze 188
16.6 Reál-politika evropských politiků a její důsledky 190
16.7 Růst nacionalismu 193
16.8 Balkánská krize 194
16.9 Trojdohoda a Trojspolek – evropské mocenské uskupení 196
16.10 Příčiny vzniku I. světové války 198
17. VERSAILLESKY MÍR A JEHO TRAGICKÉ NÁSLEDKY 201
17.1 Průběh I. světové války 201
17.2 Představy o poválečném uspořádání 202
17.3 Úloha amerického prezidenta W. Wilsona a jeho 14 bodů 203
17.4 Obtížné postavení Francie 205
17.5 Nesnáze mírových jednání 206
17.6 Hlavní výsledky Versailleské smlouvy 207
17.7 Problémy uplatňování principu sebeurčení – právo národní 209
17.8 Příčiny neúspěchu Versailleského míru 210
17.9 Selhání koncepce kolektivní bezpečnosti 211

17.10 Problémy s reparacemi 212
17.11 Politika „naplnění“ a G. Stresemann 214
17.12 Hitlerův příchod k moci 216
17.13 Mnichovská dohoda 218
17.14 Úloha SSSR v předvečer II. světové války 219
18. STUDENÁ VÁLKA 222
18.1 Rozpad partnerství vítězů II. světové války 222
18.2 Churchillův fultonský projev 223
18.3 Politika zadržování komunismu
– Trumanova doktrína a Marschallův plán 224
18.4 Vedoucí postavení USA 226
18.5 Vznik Atlantické aliance (NATO) 227
18.6 Konrad Adenauer – osobnost poválečných německých dějin 228
18.7 Nikita Chruščov a začátek „uvolňování“ 229
18.8 Nový poválečný model mezinárodních vztahů 231
18.9 Berlínská krize 233
18.10 De Gaulle – zakladatel francouzsko-německého přátelství 234
18.11 Nové postavení Velké Británie 236
18.12 Cesta k vytváření Evropského společenství 237
19. KONEC STUDENÉ VÁLKY 239
19.1 Úvodem 239
19.2 Rozpad sovětského impéria 239
19.3 Osobnost amerického prezidenta R. Reagana 241
19.4 Křížová výprava za demokracii 243
19.5 Politika „hvězdných válek“ 244
19.6 Nový muž na politické scéně – M. Gorbačov 247
19.7 Uvolnění napětí a idea „společného evropského domu“ 251
19.8 Příčiny Gorbačovových neúspěchů 253
19.9 Konec studené války 255
20. INSTITUCE NOVÉHO EVROPANSTVÍ 257
LITERATURA 262
Obsah 264

AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY PRAHA
KNIHOVNA